

●

Cilt 6 / Sayı 1 / Bahar 2026

Araştırma Makalesi

●

Ad Bilimi Açısından Türkiye’deki Müze Gemi Adları

Nurcihan Bakır

Batman Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans

ORCID: 0009-0009-3875-6173

nurs.bkr@gmail.com

Bakır, Nurcihan. “Ad Bilimi Açısından Türkiye’deki Müze Gemi Adları”. *Kün: Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 6.1 (Bahar 2026):56-74 DOI: <https://doi.org/10.54281/kundergisi.75>.

Geliş Tarihi: 14.01.2026 / Kabul Tarihi: 03.04.2026 / Yayımlanma Tarihi: 30.06.2026

Bu çalışma Creative Commons Attribution 4.0 International License ile lisanslanmıştır.

Ad Bilimi Açısından Türkiye’deki Müze Gemi Adları

Nurcihan Bakır

Özet

Türkiye’nin denizcilik mirasının önemli unsurlarından biri olan müze gemiler, tarihsel ve askerî işlevlerinin ötesinde, adları aracılığıyla kolektif hafızayı yansıtan çok katmanlı dilsel göstergeler olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’de müze statüsünde korunan 20 deniz aracının adları, ad biliminin ulaşım araçlarını inceleyen alt dalı olan poreyonimi çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırmada gemi adları; köken, yapı ve anlam özellikleri bakımından incelenmiş; kişi adları, yer adları, soyut kavramlar, doğa ve hayvan adları, kurumsal adlandırmalar ile tarihî ve sembolik kimlik bildiren adlar olmak üzere altı kategori altında sınıflandırılmıştır. Çalışmada betimleme yöntemi ile adların dilsel ve anlamsal özellikleri ortaya konulurken, istatistiksel yöntemle bu adların dağılımı değerlendirilmiştir. İstatistiksel incelemede, araç türünü belirten “gemi”, “müze”, “römorkör”, “maçuna” gibi unsurlar kapsam dışı bırakılmış; yalnızca özel adın çekirdeğini oluşturan kelimeler esas alınmıştır. Elde edilen bulgular, gemi adlarında en yüksek frekansın tarihî şahsiyetler ve ünvanlara ait kelimelerde yoğunlaştığını; bunu soyut kavramlar, doğa ve hayvan adları ile tarihî-simgesel unsurların izlediğini göstermektedir. Araştırma sonucunda, müze gemi adlarının rastlantısal değil; tarihî şahsiyetleri yaşatma, ulusal kimliği pekiştirme, kültürel değerleri aktarma ve ideolojik anlamlar üretme amacı taşıyan bilinçli bir adlandırma stratejisinin ürünü olduğu tespit edilmiştir. Bu yönüyle çalışma, denizcilik literatüründeki teknik yaklaşımları tamamlayarak müze gemilerin toplumsal bellek mekânları olarak üstlendiği anlam taşıyıcılığı rolünü dil bilimsel bir perspektifle ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ad bilimi, poreyonimi, müze gemi adları, adlandırma gelenekleri

Museum Ship Names in Turkey from an Onomastic Perspective

Abstract

Museum ships, as significant elements of Türkiye’s maritime heritage, stand out not only for their historical and military functions but also as multilayered linguistic indicators reflecting collective memory through their names. This study examines the names of 20 naval vessels preserved as museum ships in Türkiye within the framework of poreionymy, a subfield of onomastics that focuses on the naming of transportation vehicles. The ship names are analyzed in terms of their etymological origins, structural features, and semantic characteristics, and are classified into six categories: personal names, place names, abstract concepts, nature and animal names, institutional-functional names, and historical-symbolic designations. The study employs both descriptive and statistical methods. While the descriptive approach reveals the linguistic and semantic features of the names, the statistical analysis evaluates their distribution. In this analysis, elements indicating the type of vehicle (such as “ship,” “museum,” “tugboat,” etc.) are excluded, and only the core lexical components of the proper names are considered. The findings demonstrate that the most frequent naming elements are related to historical figures and titles, followed by abstract concepts, nature and animal names, and historical-symbolic expressions. The results indicate that museum ship names are not arbitrary; rather, they are products of a deliberate naming strategy aimed at commemorating historical figures, reinforcing national identity, transmitting cultural values, and constructing ideological meanings. In this respect, the study

complements the technical perspective of maritime literature by presenting a linguistic approach that highlights the role of museum ships as carriers of collective memory.

Keywords: Onomastics, poreonymy, museum ship names, naming traditions

Giriş

Müzebilim perspektifinden nesnelerin korunması, yalnızca fiziksel bir muhafaza işlemini değil, aynı zamanda bu nesnelerin barındırdığı sembolik değerlerin toplumsal belleğe aktarılmasını da kapsar. Bu bağlamda Türkiye’deki müze gemiler; teknik ve askerî birer miras olmanın ötesinde, denizcilik kültürünün dilsel düzlemde temsil edildiği temel unsurlar arasında yer almaktadır. Söz konusu gemilere verilen adlar, birer tanımlayıcı olmaktan ziyade toplumsal hafızanın ve tarihsel deneyimlerin dilsel izdüşümleri olarak değerlendirilmelidir. Bu isimlendirme pratiği aracılığıyla geçmişe ait olay, kişi ve mekânlar güncel bellekte yeniden inşa edilmekte; denizcilik geleneği dilsel göstergeler üzerinden günümüze taşınmaktadır.

Poreyonimi (araç ad bilimi) çerçevesinde hazırlanan bu çalışma; Türkiye’deki müze gemilerin isimlerini inceleyerek, denizcilik tarihimizin dildeki izlerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Ad biliminin alt dallarından poreyonimi (araç ad bilimi), ulaşım ve taşıt araçlarına verilen adları inceleyerek bu adların anlam, yapı, köken ve adlandırma geleneklerini ortaya koyan bir inceleme alanıdır. Bu çerçevede gemi adları, yalnızca nesneleri ayırt etmeye yarayan sözcükler değil; ait oldukları dönemin zihniyetini, kurumsal tercihlerini ve kültürel kodlarını yansıtan göstergeler olarak ele alınmaktadır. Müze gemileri söz konusu olduğunda ise bu adlar, tarihsel kimliğin korunması ve aktarılması bakımından daha belirgin bir işlev üstlenmektedir.

Ad verme, insan topluluklarında ortak bir davranış biçimi olmakla birlikte, her kültürde farklı anlam katmanları ve ölçütler doğrultusunda şekillenmektedir. Türk kültüründe ise ad seçimi, özellikle kişi adları söz konusu olduğunda, son derece özenli bir süreç olarak görülür. Bu adlar çoğunlukla inanç dünyasından, doğal çevreden, coğrafi unsurlardan, tarihsel birikimden ve manevi değerlerden beslenen anlamlar taşıyacak biçimde belirlenmektedir (Örnek 103-112).

Ad bilimi araştırmalarında başvurulan yöntemler, sosyal bilimler disiplinlerindeki genel araştırma prensipleriyle paralellik göstermektedir. Alanın önde gelen kaynaklarından biri olan Şahin, *Adbilim* kitabında bu inceleme yollarını betimleme yöntemi, tarihî yöntem, tümevarım yöntemi, karşılaştırma yöntemi ve istatistik yöntemi şeklinde tasnif etmiştir. Çalışmanın yöntemi, betimleme yöntemi ve istatistiksel yöntem olmak üzere iki tamamlayıcı yaklaşımla gerçekleştirilecektir. Betimleme yöntemi, özel adları herhangi bir yargıya varmadan, kökeninden bağımsız olarak mevcut yapı, anlam ve tema özelliklerine göre sistematik biçimde sınıflandırmayı esas alır (Şahin 27). İstatistiksel yöntem ise bu sınıflandırmaları nicel verilere dökerek sayısal değerleri ve genel dağılımı ifade eder, böylece iki metot birbirini destekler. Bulguların sayısal olarak özetlenmesi ve tablolarla görselleştirilmesi (Şahin 28), sonuçların açık ve sistematik sunumunu sağlayıp ad bilimi araştırmaları açısından uygun bir yöntemdir.

Türkiye’de denizcilik alanındaki adlandırma pratiklerine yönelik çalışmalar sınırlı olup özellikle müze gemi adlarını bütüncül biçimde ele alan dil bilimsel incelemeler oldukça azdır. Buna karşın müze gemiler, adları aracılığıyla tarihî şahsiyetleri, askerî olayları, coğrafi unsurları ve simgesel anlamları yansıtan çok katmanlı bir dilsel yapı sunmaktadır. Bu özellik, gemi adlarının biçimsel ve anlamsal boyutlarıyla birlikte incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Denizcilik literatüründe gemiler çoğunlukla teknik özellikleri ve kullanım amaçları çerçevesinde ele alınırken bu araçlara verilen adların dil bilimsel yapıları ve anlam dünyaları görece geri planda kalmaktadır. Oysa müze gemi adlarının kültürel ve dil bilimsel bir bakış açısıyla değerlendirilmesi, denizcilik mirasının farklı bir boyutunu görünür kılmaktadır. Bu yaklaşım, teknik anlatıları tamamlayan bir perspektif sunarak tarih, kültür ve dil arasındaki etkileşimi ortaya koymaktadır.

Çalışmaya veri olabilecek Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyet Dönemi'ne intikal eden ve günümüzde müzeleştirilerek koruma altına alınan 20 deniz aracının adına ulaşılabilmektedir. Türkiye'nin denizcilik mirasının ve stratejik öneminin bilinciyle yürütülen koruma faaliyetleri, özellikle son yıllarda kamu kurumları ve ilgili denizcilik kuruluşlarının girişimleriyle hız kazanmış; bu süreçte birçok millî savaş gemisi, denizaltı ve farklı türde deniz aracı restore edilerek deniz müzesi envanterine dâhil edilmiş ve ziyarete açılmıştır. Böylece söz konusu deniz araçları, fiziksel varlıklarının yanı sıra taşıdıkları adlar aracılığıyla da tarihsel belleğin aktarımında önemli bir rol üstlenmiştir.

Bu bağlamda çalışma, Türkiye'de müzelerde sergilenen savaş gemileri, yardımcı sınıf deniz araçları ve tarihî teknelerle sınırlandırılmıştır. İnceleme sürecinde gemi adları; ad verme geleneği, anlam, yapı ve köken ölçütleri doğrultusunda ele alınmış; adlandırmada etkili olan kültürel, tarihsel ve kurumsal unsurlar ad bilimi perspektifiyle değerlendirilmiştir. Böylece müze gemi adlarının, denizcilik mirasının dilsel boyutunu nasıl şekillendirdiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Müze Gemi Hakkında Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de müze gemileri doğrudan ad bilimi açısından ele alan çalışma yok denecek kadar azdır. Bununla birlikte müze gemiler konu edilirken kısmen ya da dolaylı olarak müze gemi adlarına değinen çalışmalar da yok değildir.

Deniz müzeleri üzerine yapılan çalışmalarda, müze gemilerin tarihsel, mimari ve işlevsel özellikleri sıklıkla ele alınmakta; bu gemilerin denizcilik kültürünü aktaran, toplumsal bellek ve kimlik inşasında rol oynayan mekânlar olduğu vurgulanmaktadır. Çiftçi ve Özcan, deniz müzelerini insanın denizle kurduğu tarihsel, ekonomik ve kültürel ilişkinin somut bir temsili olarak değerlendirip müze gemilerin geçmiş ile gelecek arasında kültürel bir köprü işlevi gördüğünü ortaya koymuştur (Çiftçi ve Özcan 19-33). Buna karşın mevcut literatürde, müze gemilerin adlandırılma süreçleri ile gemi adlarının taşıdığı kültürel, tarihsel ve simgesel anlamların ad bilimsel yaklaşımla ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışma, söz konusu eksikliği gidermeyi amaçlayarak Türkiye'deki müze gemi adlarını poryonimi çerçevesinde incelemektedir.

Özbey, *Türk Kurtuluş Savaşı Anıt ve Müze Gemileri* adlı çalışmada Türk Kurtuluş Savaşı süreci ile müze gemi kavramını ele almış; Kartal İstimbotu Anıt Gemisi, Gazi Alemdar Gemi Müzesi, Bandırma Gemi-Müze ve Millî Mücadele Açık Hava Müzesi ve Rüşumet No: 4 Gemisi ve Açık Hava Müzesi örnekleri üzerinden Türkiye'deki anıt ve müze gemilerin oluşum ve korunma süreçleri incelenmiştir. Özbey, bu gemileri tarihsel işlevleri, kültürel miras değerleri ve toplumsal bellekteki yerleri bağlamında değerlendirerek Millî Mücadele Dönemi'nde üstlendikleri rollere odaklanmıştır (Özbey 25-33). Bu çalışmada gemiler ve sergilenme süreçleri ayrıntılı biçimde ele alınmış ancak gemi adlarının anlamı, adlandırma tercihleri ve bu adların dil bilimi açısından taşıdığı özellikler araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu yönüyle söz konusu çalışma, müze gemi adlarının ad bilimi, özellikle poryonimi çerçevesinde incelenmesine imkân tanıyacak bir alanın varlığına işaret etmektedir.

Evcî’nin, *16. ve 17. Yüzyıl Osmanlı Eserlerinde Gemi Adları Üzerine* adlı çalışmasında, klasik dönem Osmanlı denizciliğine ait gemi türlerini ve adlarını on bir farklı eser üzerinden tarayarak bu isimlendirmelerin tarihsel ve teknik dökümünü yapmış, gemi adlarını dil malzemesi açısından kayıt altına almıştır. Evcî tarafından klasik dönem eserleri taranarak gemi isimleri teknik ve tarihsel bir döküm hâlinde sunulmuş olsa da literatürdeki bu tarz çalışmalarda; adlandırma eyleminin arkasındaki temel motivasyonlar ve bu isimlerin günümüz Türkiye’sindeki müze gemilere nasıl sirayet ettiği derinlemesine analiz edilmemiştir (Evcî 229-244). Bu noktada *Türkiye’de Müze Gemi Adlarının Ad bilimsel İncelenmesi: Poreyonimi Çerçevesinde Bir Değerlendirme* başlıklı çalışma; Evcî’nin sunduğu tarihsel verilerden yola çıkarak günümüz müze gemilerinin isimlendirilme mantığını ad bilimsel bir yöntemle analiz etmeyi ve bu alandaki eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır.

Sargın’ın, *Türk Savunma Sanayii Tarafından Üretilen/Modernizasyonu Yapılan Araçlara Verilen Adların Adbilimsel İncelemesi* başlıklı çalışması, ad biliminin bir alt dalı olan poreyonimi çerçevesinde Türk Savunma Sanayii tarafından kullanılan kara, deniz ve hava araçlarına verilen adların sözcüksel ve anlamsal yapılarını ele almaktadır. Çalışmada, bu adlandırmaların ağırlıklı olarak güç, dayanıklılık, kahramanlık ve mücadele gibi kavram alanlarına yöneldiği; ayrıca toplumsal cinsiyet bağlamında erkek egemen bir dilin öne çıktığı tespit edilmiştir (Sargın 660-622). Müze gemi adlarının ad bilimsel incelenmesini konu alan bu çalışma, Sargın’ın genel araç adlandırmalarına odaklanan yaklaşımından farklı olarak, işlevini tamamlamış ve kültürel miras kapsamında değerlendirilen müze gemiler özelinde bir çözümleme sunmaktadır. Mevcut alan yazında araç ad bilimine ilişkin çalışmalar çoğunlukla aktif kullanımda olan savunma araçları ya da genel ulaşım vasıtalarına odaklanmakta; tarihsel, kültürel ve simgesel değerleri nedeniyle koruma altına alınmış müze gemiler ise ad bilimsel açıdan sınırlı biçimde ele alınmaktadır. Bu yönüyle çalışma, poreyonimi disiplini kültürel miras ve bellek mekânları bağlamında ele alarak literatürdeki bu boşluğu ortaya koymakta ve müze gemiler özelinde analitik bir çerçeve sunmaktadır.

Savunma sanayii kapsamında araç adlandırmalarını ad bilimsel açıdan ele alan çalışmalardan biri Aydın’ın *Savunma Sanayii’imizde Yerli ve Millî Askerî Araçlara Verilen Adlar* başlıklı makalesidir. Aydın, Türk Savunma Sanayii Başkanlığı tarafından yayımlanan ürün kataloğunda yer alan kara, deniz ve hava araçlarına verilen adları köken, oluşturma yöntemi ve anlam özellikleri bakımından incelemiş; bu adlandırmaların hangi dilsel unsurlar üzerinden üretildiğini ortaya koymuştur. Çalışmada askerî araç adlarında kişi adları, tarihî ve mitolojik öğeler, genel dil söz varlığı ve kısaltmaların yaygın biçimde kullanıldığı; bu adlandırmalar yoluyla güç, dayanıklılık, hız ve millî kimlik gibi kavramların öne çıkarıldığı belirtilmektedir (Aydın 71-97). Araştırma doğrudan müze gemilerine odaklanmasa da deniz araçları ve harp gemilerine ilişkin değerlendirmeler, gemi adlarının yalnızca tanımlayıcı değil, aynı zamanda kültürel ve ideolojik anlamlar taşıyan özel adlar olarak ele alınabileceğini göstermektedir. Bu durum, Türkiye’de müze statüsünde sergilenen gemi adlarını poreyonimi çerçevesinde inceleyen bu çalışmanın gemi adlandırmalarını dilsel ve anlamsal boyutlarıyla değerlendirmesini gerekli kılan bir zemin oluşturmaktadır.

Türkiye’deki müze gemilerin envanterini ve sergileme metodolojilerini kapsamlı bir şekilde inceleyen Bozkurt, çalışmasında TCG Gayret, TCG Pirireis, TCG Hızırreis, TCG Ege, TCG Yarhisar, TCG Uluçalreis, Nusret Mayın Gemisi, Bandırma Vapuru ve TCG Kasırga gibi yapıları teknik ve müze bilimsel bir çerçevede ele almıştır. Söz konusu tez; bu gemilerin müzeleşme süreçlerini, koruma yöntemlerini ve yüzerek veya karada sergilenme biçimlerini

detaylandırarak literatüre teknik bir sınıflandırma kazandırmıştır (Bozkurt 4-120). Ancak bu gemi isimlerinin etimolojik kökenleri veya isimlendirme stratejileri üzerine ad bilimsel bir analiz sunmayıp gemilerin tarihsel önemine ve toplum nezdindeki sembolik değerine değinmekle yetinilmiş ancak bu isimlerin neden tercih edildiği ve hangi kültürel kodları taşıdığına dair bir inceleme yapmamıştır. Bu durum Türkiye’deki müze gemi adlarının onomastik açıdan derinlemesine incelenmesini hem özgün bir akademik ihtiyaç hem de literatürdeki önemli bir boşluğu doldurma girişimi hâline getirmektedir. Dolayısıyla çalışma, müze gemi adlarını onomastik perspektiften ele alarak literatürde sınırlı kalan bir araştırma alanına odaklanmaktadır.

Öndeş’in *Darağacı’ndan Turgutalp Maçunası’na: Dünyanın En Eski Yüzer Vinci Turgutalp Maçunası*, adlı çalışması müze statüsünde sergilenen bir deniz aracının tarihsel sürecini ele almakta ve gemi adlarının kökenine ilişkin bilgilere yer vermektedir. Çalışmada “Turgutalp” ve “maçuna” adlarının oluşumu ve kullanımı tarihsel bağlam içinde açıklanmış, özellikle “maçuna” sözcüğünün denizcilik terminolojisiyle ilişkisi üzerinde durulmuştur (academia.edu sy). Bu çalışma, müze gemilerine verilen adların tarihsel ve dilsel boyutlarının birlikte değerlendirilmesine imkân tanınması bakımından çalışmaya ilgili bir örnek sunmaktadır.

Tekin, çalışmasında müzelerin ulus-devlet inşası sürecinde toplumsal belleği şekillendiren ve resmî tarih anlatısını somutlaştıran stratejik mekânlar olduğunu vurgulamaktadır. Yazara göre bu kurumlar, devletin ideolojik öncelikleri doğrultusunda kolektif hafızanın yeniden kurgulanmasına hizmet eden ve toplumun neyi hatırlayıp neyi unutulması gerektiğini belirleyen birer “kamusal bellek merkezi” işlevi görmektedir. Ayrıca Tekin, müzelerin geçmişten dersler çıkararak ulusal bilincin oluşturulmasına katkı sağlayan modern yapılar olduğunu belirterek, bu mekânların millî kimliği besleyen kurucu rolüne dikkat çekmektedir (Tekin 1174-1197). Bu perspektif, müze gemilere verilen adların yalnızca teknik birer tanımlama değil, ulusal kimliği pekiştirmek ve belirli tarihsel değerleri toplumsal hafızada diri tutmak amacıyla uygulanan bilinçli isimlendirme stratejileri olduğunu destekler niteliktedir.

Günümüzde müzeler, kültür ve bilginin toplumla buluşturulmasını hedefleyen yaygın eğitim alanları olarak görülmekte, bu özellikleri nedeniyle sergilenen nesnelerin barındırdığı dilsel ve simgesel boyutlar daha görünür hâle gelmektedir (Atagök 43-48). Bu çerçevede müze gemi adları, tarihsel deneyimlerin, ideolojik yönelimlerin ve kolektif belleğin dilsel düzlemde nasıl kodlandığını gösteren anlam taşıyıcıları olarak değerlendirilmektedir. Literatürde, gemi adlandırmalarının ulusal anlatılarla ve kültürel temsil stratejileriyle ilişkisini ortaya koyan çalışmaların sınırlı olduğu, özellikle müze bağlamında adların simgesel işlevine yeterince odaklanılmadığı görülmektedir. Dolayısıyla müze gemi adlarının ad bilimsel açıdan ele alınması, denizcilik mirasının dilsel temsiline ilişkin önemli bir boşluğu görünür kılmakla kalmayıp bu simgesel adların ardındaki kolektif hafızanın çözümlemesine olanak tanımaktadır.

Ad Bilimi ve Araç Ad Bilimi

Ad bilimi TDK’nin Güncel Türkçe Sözlük’ünde “Dil biliminin adlar, özellikle kişi adları üzerinde duran ve onları köken bilgisi, tarihsel gelişim, dil ve kültür sorunları açısından inceleyen dalı” (sozluk.gov.tr sy) olarak tanımlanırken Sakaoğlu’na göre tanımlı; canlı varlıkların, nesnelerin ve kavramların adlandırılmasıyla ilgilenen, başka bir ifadeyle çevremizde yer alan, algıladığımız tüm varlık ve olguların adlarını konu edinen bir bilim

dalıdır (Sakaoğlu 9). Bu genel tanım, ad biliminin kapsamının oldukça geniş olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu geniş alan içinde, belirli bir grubu oluşturan özel adlar, taşıdıkları tarihsel ve kültürel anlamlar nedeniyle ayrı bir inceleme alanı olarak öne çıkmaktadır.

Korkmaz'a göre ad bilimi, dar çerçevede özel adları konu alan ve bu adları köken bilgisi, tarihsel süreçleri ile dilsel ve kültürel boyutları bakımından inceleyen bir bilim dalıdır. Daha geniş bir bakış açısıyla ise ad bilimi, adları kelime ile kavram arasındaki ilişki temelinde ele alan bir inceleme alanı olarak değerlendirilmektedir (Korkmaz, Gramer Terimleri Sözlüğü 7). Korkmaz'ın bu yaklaşımı, ad biliminin teorik kapsamını netleştirerek dil ve zihin arasındaki ilişkiyi vurgulayan bir perspektif sunar. Belirlenen bu temel prensipler sayesinde disiplin, kelimelerin ötesine geçerek kültürel ve tarihsel değişimleri çözümleyen çok boyutlu bir bilim dalı kimliği kazanır.

Ad bilimi, canlı ve cansız varlıkların yanı sıra soyut kavramlara verilen adları inceleyen bir dil bilimi alanıdır. Bu bilim dalı, "kelime-kavram ilişkisi" ve "özel adlar" olmak üzere iki temel başlık altında ele alınır. Kelime-kavram ilişkisi kapsamında, bir kavramın hangi ölçütlere göre adlandırıldığı ve ad verme sürecinde etkili olan unsurlar üzerinde durulur. Özel adların incelenmesinde ise adların kökeni, tarihsel süreç içerisinde gelişimi ve zamanla geçirdiği değişimler göz önünde bulundurulur (Aksan 32). Aksan'ın vurguladığı bu yaklaşım, adlandırma eyleminin yalnızca bir etiketleme süreci olmadığını, aynı zamanda bir toplumun zihniyet yapısını ve kültürel birikimini dil aracılığıyla nasıl somutlaştırdığını göstermektedir.

İnsanın çevresini algılayıp zihinsel dünyasında şekillendirdiği kavramlara ad verme süreci, dil biliminin ad bilimi (onomastik) olarak adlandırılan alt dalı içinde ele alınmaktadır. Ad bilimi, süreç içerisinde adların kökeni, oluşumu ve tarihsel değişimiyle birlikte; toplumsal ve kültürel özelliklerini, yayılma alanlarını, biçimsel yapısını, telaffuz ve anlatım özelliklerini, kullanım amaçlarını ve işlevlerini inceleyen bağımsız bir inceleme alanı olarak gelişmiştir (Keskin 55). Söz konusu bu geniş inceleme alanı, temelini özel adların varlık bulma süreçleri ve bu süreçlerin sosyolojik izdüşümlerinden alır. Bu bağlamda ad bilimi; özel adların ilk kez ortaya çıkışını, zamanla uğradıkları anlam ve biçim değişikliklerini ve bu isimlerin toplumsal yaşamla kurduğu organik bağı çözümleyen bilim dalıdır (Kalaycı 378).

Şahin ad bilimini "her türlü özel adın ortaya çıkışı, tarih içindeki gelişimi, onun yapısı gibi konuları araştıran ve bunun sonucunda özel adların ortaya çıkış geleneğini tespit etmeyi hedefleyen dilbilim alanı." olarak tanımlar (Şahin 17). Bu bakış açısı, ad biliminin yalnızca adların biçimsel özellikleriyle değil, onları ortaya çıkaran tarihsel ve kültürel dinamikleriyle ilgilendiğini göstermektedir. Böylece özel adlar, dilsel birim olmanın ötesinde, toplumun ad verme anlayışını yansıtan göstergeler olarak ele alınmaktadır.

Ad bilimi alanındaki çalışmalar incelendiğinde, bu disiplinin kapsamının araştırmacıların yaklaşım ve amaçlarına bağlı olarak farklı biçimlerde ele alınıp sınıflandırıldığı görülmektedir.

Aksan, ad bilimini 1. Yer adları bilimi veya yer adı bilimi 2. Coğrafya adları bilimi 3. Kişi adları olmak üzere üç başlıkta ele almıştır (Aksan 100).

Sakaoğlu, ad bilimini 1. Kişi adlarıyla uğraşan dal. 2. Yer adları ile uğraşan dal. 3. Dağ adları ile uğraşan dal. 4. Göl, nehir, ırmak vb. su adları ile uğraşan dal olmak üzere dört başlıkta ele alıp sınıflandırmıştır (Sakaoğlu 11).

Korkmaz ise ad bilimini kendi içinde: 1. Kişi adları bilimi (onomastique) 2. Yer adları bilimi (toponymie veya toponomastique) 3. Coğrafi adlar üzerinde duran dağ adları bilimi (Horonymie) 4. Çay, ırmak, nehir, göl gibi su adları üzerinde duran akarsu adları bilimi (hydronymie) (Korkmaz, Türkiye Türkçesi Grameri: Şekil Bilgisi 213) şeklinde sınıflandırmıştır.

Şahin, *Adbilim* adlı eserinde özel adların on yedi alt bilim dalına yer vermiştir. Bunlar:

1. Anemonimi (rüzgâradbilim), 2. Antroponimi (kişiadbilim), 3. Astronimi (yıldızadbilim), 4. Dokümantonimi (belgeadbilim), 5. Ergonimi (örgütadbilim), 6. Etnonimi (kökadbilim), 7. Fitonimi (bitkiadbilim), 8. Hrematonimi (eseradbilim), 9. Hrononimi (zamanadbilim), 10. Kozmonimi (uzayadbilim), 11. Mitonimi (mitadbilim), 12. Poreyonimi (araçadbilim), 13. Pragmatonim (ürünadbilim), 14. Planetonimi (gökadbilim), 15. Toponimi (yeradbilim), 16. Urbonim (kentlikadbilim) ve 17. Zoonimi (hayvanadbilim) (Şahin 29-91).

Türkiye’de ad bilimi üzerine yapılan sınıflandırmalar incelendiğinde, Şahin’in çalışmasının kapsam ve düzen açısından diğer çalışmalardan ayrıldığı ve alandaki sınıflandırma sorununa açıklık getiren bir yapı sunduğu söylenebilir. Bu kapsamlı sınıflandırma çerçevesinde, ulaşım araçlarına verilen adları konu edinen araç ad bilimi (poreyonimi), çalışmanın kuramsal dayanağını oluşturmaktadır.

Araçadı (poreyonim) “her türlü ulaşım aracının belirli bir örneğine verilen özel ad” (Podals’kaya 112; Şahin 69) anlamına gelmektedir. Araç adı olarak özel adları incelemenin konusu; tren, gemi, vapur, kamyon gibi ulaşım araçlarına verilen adlardır. Örnek olarak; Kurtalan Ekspresi, I. Dünya Savaşı’nda kullanılan Yavuz ve Midilli gemileri gibi. Ancak Şahin’e göre, “Türkiye’de yeni üretilmeye başlanan ve ilk örnekleri üretilen Altay (tank), Atak (helikopter), şeklinde adlandırılan silah adları birer araç adıdır. Şahin, seri üretim sürecinin ardından genel ad niteliği kazanan bu tür adlandırmaların da araç adları kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olduğunu ifade etmektedir (Şahin 70).

Yukarıda yer verilen tanımdan hareketle, Türkiye’de müze statüsünde korunan ve sergilenen gemilere verilen adlarda, belirli bir ulaşım aracını diğerlerinden ayıran özel adlar olmaları bakımından araç adı (poreyonim) kapsamına girmektedir. Müze gemiler, her ne kadar aktif ulaşım işlevlerini yitirmiş olsalar da adları aracılığıyla tarihsel dönemleri, askerî başarıları, kişi adlarını ve ideolojik tercihleri yansıtmaya devam etmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de müze gemi olarak sergilenen deniz araçlarının adlarını, etimolojik kökenlerini adlandırılma gerekçeleri ve taşıdıkları anlam katmanları açısından incelemeyi amaçlamakta; gemi adlarının hangi tarihsel, kültürel ve sembolik motivasyonlarla verildiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda müze gemi adları, yalnızca bir tanımlama unsuru olarak değil, kolektif hafızayı ve denizcilik kültürünü de yansıtan poreyonimler olarak değerlendirilecektir.

Onomastik Açidan Türkiye’deki Müze Gemi Adları

Bu bölümde Türkiye’de müze statüsünde sergilenen 20 deniz aracı incelenmiş; söz konusu gemi adları adlandırma özellikleri bakımından altı başlık altında değerlendirilmiştir. Bu başlıklar; kişi adlarından gelen müze gemi adları, yer adlarından gelen müze gemi adları, soyut kavramlardan oluşan müze gemi adları, doğa unsurları ve hayvan adlarından oluşan müze gemi adları, kurumsal ve işlevsel adlandırmalar ile tarihî ve sembolik kimlik bildiren adlar şeklinde belirlenmiştir. İnceleme kapsamında her gemi için ilk paragrafta geminin tarihçesi ile müzeleşme sürecine ilişkin kısa bir tanıtıma yer verilmiş; izleyen paragraflarda ise

gemi adının sözlükte geçen en fazla üç anlamı, kökeni ve yapısal özellikleri ad bilimi çerçevesinde ele alınmıştır. Son paragrafta ise ilgili adın verilış gerekçesi değerlendirilerek gemi adlandırmalarında etkili olan tarihsel, kültürel ve geleneksel unsurlar üzerinde durulmuştur. İnceleme sürecinde, birçok müze gemi adında tekrar eden “müze” ve “gemi” kavramlarının her başlık altında yeniden açıklanmasının yöntemsel açıdan gerekli olmadığı değerlendirilmiş; bu nedenle söz konusu kavramlara ilişkin tanım ve köken bilgilerine çalışmada yalnızca bir kez yer verilmiştir. Ayrıca, taşıt türünü ifade eden “gemi” kavramı dışında kalan istimbót, maçuna ve römorkör gibi terimlerin de tanım ve köken bilgileri sunulmuş; ancak bu unsurlar, geminin özel adı olan “poreyonim” kapsamında değerlendirilmediğinden istatistiksel incelemeye dâhil edilmemiştir.

Güncel Türkçe Sözlük’te müze sözcüğü “Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer.” şeklinde geçmektedir. Kelime Fransızca kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

Güncel Türkçe Sözlük’te gemi sözcüğü “Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt; sefine.” şeklinde geçmektedir. Kelime Türkçe kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

TCG: Türkiye Cumhuriyeti Gemisi, demektir.

1.Kişi Adlarından Gelen Müze Gemi Adları

TCG Hızırreis

TCG Hızırreis, Türk Deniz Kuvvetleri’ndeki görevini 9 Şubat 2004 tarihinde tamamladıktan sonra hizmet dışına ayrılmış, aynı yılın 29 Ekim tarihinde ise müze gemi statüsüne getirilerek ziyarete açılmıştır (turkishmuseums.com.tr sy).

TDK’nin Kişi Adları Sözlük’ünde Hızır ismi “Halk inanışlarına göre ölümsüzlüğe kavuşmuş olduğuna inanılan ulu kimse.” şeklinde geçmektedir. Bu kelime Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

TDK’nin Kişi Adları Sözlük’ünde Reis ismi “Baş, başkan” şeklinde geçmektedir. Bu kelime Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

TCG Hızırreis gemisinin adı, ünlü Osmanlı denizcisi Barbaros Hayrettin Paşa’nın doğum adı olan “Hızır”dan (islamansiklopedisi.org.tr sy) alınmıştır. Bu adın tercih edilmesinin tarihî ve kültürel mirasla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

TCG Pirireis

1951 yılında ABD’de USSS Tang adıyla inşa edilen denizaltı, 1980 yılında Türk Deniz Kuvvetleri envanterine katılmıştır. TCG Pirireis adıyla 2004 yılına kadar hizmet veren gemi, müzeye dönüştürülürken büyük ölçüde özgün yapısını korumuş; yalnızca ziyaretçi erişimini kolaylaştırmaya yönelik sınırlı tadilatlar yapılmıştır. Uzun süreli su altı görevlerindeki yaşam koşullarını yansıtmaya niteliğiyle, müze gemileri arasında dikkat çeken bir sergi unsuru olarak öne çıkmaktadır (turkishmuseums.com.tr sy).

Güncel Türkçe Sözlük’te pir (*pi:ri*) sözcüğü “1.Yaşlı, koca, ihtiyar kimse. 2. Bir tarikat veya sanatın kurucusu. 3.Adamakıllı, iyice.” şeklinde geçmektedir. Bu kelime Farsça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

TDK’nin Kişi Adları Sözlük’ünde Reis ismi “Baş, başkan.” şeklinde geçmektedir. Bu kelime Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

TCG Pirireis Denizaltısı, adını ünlü Osmanlı denizcisi, haritacısı ve amirali Pirireis'ten almıştır. Bu adlandırma, II. Meşrutiyet döneminde gelişen ve Türk milliyetçiliğini esas alan gemi isimlendirme politikalarının bir yansımasıdır. Bu adlandırmada amaç, denizcilere tarihten bir kahramanı model göstermek ve Türk denizcilik tarihinin köklü başarılarına vurgu yapmaktır (Çapar ve Düzcü 1070).

Turgutalp Maçunası

Turgutalp Maçunası, 1887'de Bremen'de A.G. Weser Werft tarafından Osmanlı Donanması için inşa edilmiş dünyanın en eski yüzer vinçlerinden biri olup, uzun yıllar Türk Deniz Kuvvetleri'nde Y-61 borda numarasıyla görev yaptıktan sonra hizmet dışı kalmış, Tuzla'da yarı batık hâle gelmiş ve 1995'te Rahmi Koç tarafından kurtarılıp onarımdan geçirilip Rahmi M. Koç Müzesi'nde sergilenmeye başlanmış endüstriyel ve denizcilik tarihinin nadir bir örneğidir (denizcilikdergisi.com sy).

Turgut ismi Türk ve Moğol kişi adı olarak kullanılmış bir addır (Gülensoy ve Küçükler 493). TDK'nin Kişi Adları Sözlük'ünde Turgut isminin anlamı, "Konut, oturulacak yer." şeklinde geçmektedir. Bu kelime Türkçe kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

TDK'nin Kişi Adları Sözlük'ünde Alp ismi "Yiğit, kahraman, cesur, bahadır kimse" şeklinde geçmektedir. Bu kelime Türkçe kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

Güncel Türkçe Sözlük'te maçuna sözcüğünün tanımı "İslimle çalışan ağırlık kaldırma makası" şeklinde geçmektedir. Bu kelime İtalyanca kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

Turgutalp Maçunası'na bu ad, Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde yaşamış, Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi'nin yakın arkadaşı olan Turgut Alp'ten esinlenilerek verilmiştir. Bu isimlendirme ile hem vince tarihî bir kimlik kazandırılması hem de Turgut Alp'in gücünü ve kararlılığını simgeleyerek denizcilere bir model gösterilmesi amaçlanmıştır (academia.edu sy).

TCG Uluçalireis

Deniz Kuvvetleri'nde 1971-2000 yılları arasında S-338 borda numarasıyla toplam 29 yıl görev yapan **TCG Uluçalireis**, Gölcük Tersanesi'nde kapsamlı bir yenileme sürecinden geçirilerek **Türkiye'nin ilk müze denizaltısı** olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu çalışmaların tamamlanmasının ardından denizaltı, **18 Mart 2024 tarihinde Çanakkale Deniz Müzesi'nde ziyaretçilere açılmıştır** (iletisim.gov.tr sy).

Uluç ismi, erkek çocuklara duyulan sevgiyi dile getirmek amacıyla kullanılan bir addır (Gülensoy 965). TDK'nin Kişi Adları Sözlük'ünde ise bu isim, "Yüce, saygın kimse." şeklinde geçmektedir. Bu ismin kökeni Türkçe (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılı bir kelimedir.

TDK'nin Kişi Adları Sözlük'ünde Ali ismi "Yüce, ulu, yüksek." şeklinde geçmektedir. Bu ismin kökeni Arapça (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılı bir kelimedir.

TDK'nin Kişi Adları Sözlük'ünde Reis ismi "Baş, başkan." şeklinde geçmektedir. Bu kelime Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

16. yüzyılda yaşamış, Osmanlı denizciliğinin önde gelen isimlerinden biri olan ve kaptan-ı deryâlık görevinde bulunan Kılıç Ali Paşa'nın lakabı olan **Uluç** adının, söz konusu müzeye isim olarak verildiği düşünülmektedir (islamansiklopedisi.org.tr sy).

Zübeyde Hanım

İstanbul Şehir Hatları'nda uzun yıllar hizmet vermiş olan 1987 yapımı Rumeli Kavağı vapuru, Kıyı Emniyeti Müdürlüğü vasıtasıyla restore edilerek 2014 yılında Zübeyde Hanım Müze Gemisi olarak ziyarete açılmıştır. Müze için özel bir yapı yerine, geminin kendisi kullanılarak özgün bir sergileme alanı oluşturulmuştur. Türkiye'nin ilk yüzen denizcilik kütüphanesi işlevini de üstlenmiş olan bu gemi, İzmir'deki elverişli konumu sayesinde denizcilik kültürünü ziyaretçilere ulaştıran önemli bir odak noktası olarak kabul edilmektedir. (turkiyeturizmansiklopedisi.com.tr sy).

TDK'nin Kişi Adları Sözlük'ünde Zübeyde ismi; "Öz,asıl,cevher." şeklinde geçmektedir. Bu kelime Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

Güncel Türkçe Sözlük'te hanım sözcüğü "1. Kız ve kadınlara verilen ünvan; bayan, hatun, leydi 2. Eşlerden kadın olanı; harem. 3. Toplumsal durumu, varlığı iyi olan, hizmetinde bulunulan kadın." şeklinde geçmektedir. Türkçe kökenli (sozluk.gov.tr sy) bir kelime olup basit yapılıdır.

Zübeyde Hanım Müze Gemisi'ne bu ismin verilmesiyle, gemiye Mustafa Kemal Atatürk'ün annesinin adı üzerinden ulusal ve manevi bir değer katılması hedeflenmiştir. Bu adlandırma yoluyla hem Cumhuriyet değerlerinin korunmasının hem de Türk toplumundaki anne ve kadın figürünün önemine vurgu yapılmasının amaçlandığı düşünülmektedir.

2.Yer Adlarından Gelen Müze Gemi Adları

Bandırma

Bandırma Gemi Müzesi, geminin 1894'te Osmanlı İdaresi tarafından satın alınarak "**Bandırma**" adını almasıyla isimlendirilmiştir. Müze hâline getirilmesine karar ise 1999 yılında dönemin Samsun Valisi Metin İlyas Aksoy'un talimatıyla, Samsun Büyükşehir Belediyesi ve Samsun İl Özel İdaresi tarafından alınmış; gemi 300 günde aslına uygun biçimde yeniden inşa edilmiştir. 2003 yılında tamamlanan müze, halkın ziyaretine açılmıştır (samsun.tb.gov.tr sy).

Bandırma adı, Helen dilinde her yanı "güvenli-güvenli liman" anlamında kullanılmaktadır. Haçlı Seferleri sonrasında bölgenin gelişim süreciyle birlikte yerleşimin adı çeşitli kaynaklarda **Panorme**, **Panormes**, **Palorine** ve **Panderma** biçimlerinde kaydedilmiş; zamanla **Bandırma** adının özellikle **Panderma** formundan türediği düşünülmektedir (Umar 156). TDK'nin Güncel Türkçe Sözlük'ünde bandırma sözcüğü "Balıkesir iline bağlı ilçelerden biri." (sozluk.gov.tr sy) şeklinde geçmektedir. Kelime Yunanca kökenli (Tietze 276) olup basit yapılıdır.

Bandırma Vapuru'na bu ismin verilmesi, Osmanlı denizcilik şirketinin yerleşim yerine dayalı adlandırma politikası ile doğrudan ilişkilidir. Gemiye adını veren Bandırma, şirketin sefer yaptığı ve Marmara Denizi kıyısında bulunan önemli bir liman ve yerleşim merkeziydi, böylece vapurun hizmet edeceği coğrafi bölgenin önemi vurgulanmıştır (Çapar ve Düzcü 1067-1068).

Fenerbahçe Müze Vapuru

1952 yılında İskoçya'da inşa edilen Fenerbahçe Vapuru, "Bahçe tipi" bir gemi niteliğinde 14 Mayıs 1953'te Türkiye Denizcilik İşletmeleri hizmetine alınmıştır. Uzun yıllar boyunca Sirkeci-Adalar-Yalova-Çınarcık hatlarında kullanıldıktan sonra, vapur 22 Aralık 2008'de son seferini yaparak aktif görevini sonlandırmıştır. Tarihî değeri gözetilerek hurdaya

ayrılmaktan kurtarılan gemi, 2009 yılında Rahmi Koç Müzesi'ne tahsis edilmiş ve müze gemi olarak görev yapmaktadır (rmk-museum.org.tr sy).

Güncel Türkçe Sözlük'te fener sözcüğü; "1. Saydam bir maddeden yapılmış veya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı. 2. Deniz feneri. 3. Askı" şeklinde geçmektedir. Bu kelime Rumca kökenli olup basit yapıdır. Bahçe sözcüğü ise Farsça kökenli (sozluk.gov.tr sy) basit yapıdır. Bu iki kelime bir araya gelip birleşik yapılı isim oluşturmuştur.

Osmanlı Devleti adına faaliyet gösteren İdare-i Mahsusa vapurlarında gemilere yer adlarının verilmesi yaygın bir uygulama olduğundan, Fenerbahçe Vapuru da adını Marmara Denizi kıyısında yer alan Fenerbahçe semtinden almıştır (Çapar ve Düzcü 1067-1068).

Yarhisar Müze Gemisi

1964'te ABD'de inşa edilen ve 40 yıl Türk Deniz Kuvvetleri'ne hizmet eden TCG Yarhisar, 2005'te hizmet dışı kaldı. Gölcük Belediyesi'nin girişimiyle 27 Ekim 2006'da Gölcük Kavaklı sahilinde müze gemi olarak ziyarete açıldı. Bu gemi, Türkiye'nin karaya yerleştirilmiş ilk ve tek su üstü savaş gemisi müzesi olup orijinal yaşam alanları ve teçhizatları ile denizcilik tarihini sergilemektedir (kulturportali.gov.tr sy).

TDK, yar sözcüğünü "uçurum" şeklinde ele almıştır. Bu kelime Türkçe kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapıdır. TDK, hisar sözcüğünü ise "Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale." şeklinde ele almıştır. Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) bir sözcük olup basit yapıdır.

Yarhisar Gemisi Müzesi'ne bu ad, 1915 yılında Marmara Denizi'nde batırılan Osmanlı Donanması'na ait *Yarhisar* muhribinin hatırasını yaşatmak amacıyla verilmiştir (turkiyeturizmansiklopedisi.com.tr sy). Bu adlandırmanın, denizcilik tarihine dair kolektif belleği koruma ve tarihsel sürekliliği vurgulama işlevi taşıdığı düşünülmektedir.

TCG Ege Müze Gemisi

ABD Donanması'ndan devralınan TCG Ege (F-490), 1994-2005 yılları arasında Türk Deniz Kuvvetleri'nde çok yönlü görevler üstlenmiştir. Hizmet süresini tamamlamasının ardından, tarihî mirası korumak amacıyla müze gemi statüsüne ayrılmıştır. Gerekli dönüşümden geçerek İzmir İnciraltı'nda Türk denizcilik tarihini sergileyen bir merkez hâline getirilmiştir. Günümüzde yüzen müze olarak halkın ziyaretine açık şekilde varlığını sürdürmektedir (turkishmuseums.com.tr. sy).

Ege ifadesi, 1941 Haziran ayında Ankara'da düzenlenen 1'inci Coğrafya Kongresinde alınan kararla resmî olarak Türkçeye dâhil edilmiş ve Anadolu kıyıları ile Balkan Yarımadası arasında yer alan deniz alanı için kullanılmaya başlanmıştır. Kelime Türkçe kökenli (Kozanhan 40) olup basit yapıdır.

TCG Ege ismi, bölgenin mertlik ve cesaretini simgeleyen Efe figüründen esinlenilerek verilmiştir. Geminin kimliği; gücü temsil eden ejderha ve barışı temsil eden güvercin sembollerleriyle pekiştirilerek askeri yetenek ile coğrafi aidiyet arasında bir denge kurulmuştur (turkishmuseums.com.tr. sy). Bu adlandırma tercihiyle, geminin operasyonel ruhunun bölgesel kültürel değerlerle bütünleştirildiği düşünülmektedir.

3. Soyut Kavramlardan Oluşan Müze Gemi Adları

TCG Acar

Acar, 25 Eylül 2015'te Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca hizmet dışına ayrılıp Çanakkale Deniz Müzesi Komutanlığına devredilmesiyle müzeleştirme sürecine girmiştir. Gerekli hazırlık ve restorasyon çalışmalarının tamamlanmasının ardından 9 Nisan 2018'de düzenlenen törenle müze gemisi olarak hizmete açılmıştır (canakkale.gov.tr sy).

Acar sözcüğünün anlamı; "1. Semiz, şişman. 2. Gürbüz, güçlü, iri, sağlam, dinç. 3. Becerikli, açık göz" şeklinde geçmektedir. Bu kelime Arapça kökenli (Eren 2) olup basit yapılıdır.

Müze gemiye "Acar" adının verilmiş olmasının, Türkçede *acar* sözcüğünün çevik, atılgan ve becerikli anlamlarıyla deniz araçlarından beklenen dinamik nitelikleri yansıtmasıyla ilişkili olduğu düşünülebilir. Ayrıca Cumhuriyet'in erken döneminde gemi adlandırmalarında Türkçe kökenli ve olumlu çağrışımlar taşıyan sözcüklerin tercih edilmesinin bu adın seçilmesinde etkili olduğu düşünülmektedir.

TCG Gayret

TCG **Gayret**, Türk Deniz Kuvvetlerindeki görevini 1995 yılında tamamlamış; hizmet dışına ayrılmasından yaklaşık iki yıl sonra, 20 Ağustos 1997 tarihinde Türkiye'de müzeye dönüştürülen ilk savaş gemisi olarak ziyarete açılmıştır (turkishmuseums.com.tr sy).

TDK, gayret sözcüğünü; "1. Çalışma isteği, mücadele 2. çaba; 3. koruma, esirgeme, kayırma duygusu." (sozluk.gov.tr sy) şeklinde tanımlamaktadır. Bu sözcük Arapça kökenli (nisanyansozluk.com sy) olup basit yapılıdır.

"Gayret" adının, dönemin ilerleme anlayışı doğrultusunda gemi adlarında tercih edilen kararlılık, çalışkanlık ve çaba gibi olumlu değerleri kamuoyuna yansıtmak amacıyla verildiği düşünülmektedir (Çapar ve Düzcü 1064).

Kısmet Gemisi

Sadun Boro'nun dünya turu hedefi doğrultusunda projelendirilen *Kısmet* yelkenlisi, 1963-1964 yılları arasında Salacak'ta inşa edilmiştir. Boro ve eşi Oda Hanım, 22 Ağustos 1965'te başladıkları yolculuğu 15 Haziran 1968'de İstanbul'da tamamlayarak Türk denizcilik tarihinin en önemli dünya seyirlerinden birini gerçekleştirmiştir. Günümüzde Rahmi Koç Müzesi'nde müze gemisi olarak sergilenen *Kısmet*, Sadun Boro tarafından müzeye hibe edilmiştir (rmk-museum.org.tr sy).

Güncel Türkçe Sözlük'te kısmet sözcüğü; "1. Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu; nasip, behre. 2. Birine evlenmek için talip olan kimse: 3. Evlenme tarihi." şeklinde geçmektedir. Bu kelime Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

Kısmet yelkenlisine bu adın, denizciliğin doğası gereği belirsizlikler, riskler ve şansa bağlı koşullar içermesiyle ilişkili olarak, yolculuğun sonucunu zamana ve nasibe bırakma anlayışını yansıtmak amacıyla verilmiş olabileceği düşünülmektedir.

TCG Nusret

Nusret Mayın Gemisi, Birinci Dünya Savaşı sırasında Çanakkale Boğazı'na döşediği mayınlarla 18 Mart 1915 Çanakkale Deniz Zaferi'nin kazanılmasında belirleyici bir rol oynamıştır. Millî Mücadele sonrasında farklı görevlerde hizmet vermeyi sürdüren gemi, 1990 yılında Mersin Limanı'nda batmıştır. Daha sonra Tarsus Belediyesi'nin girişimleriyle sudan çıkarılarak Tarsus'a taşınmış, aslına uygun biçimde restore edilmiştir. Çanakkale Zaferi Kültür

Parkı'nda müze gemi olarak düzenlenen Nusret Mayın Gemisi, 2003 yılından itibaren ziyarete açıktır (kulturportali.gov.tr sy).

TDK'nin Kişi Adları Sözlüğünde Nusret ismi; "1. Yardım. 2. Allah'ın yardımı. 3. Üstünlük, başarı." şeklinde tanımlamaktadır. Kelime Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

TCG Nusret'in adı, Çanakkale Savaşı'ndaki kritik mayın döşeme görevinde gösterdiği başarı ve üstünlüğü simgelemesi ile "yardım, üstünlük, başarı" anlamlarını taşıyan **Nusret** isminin çağrışımından hareketle verildiği düşünülmektedir.

4. Doğa Unsurları ve Hayvan Adlarından Oluşan Müze Gemi Adları

Kartal İstimbotu

Kartal İstimbotu, 1911'de Rotterdam yakınlarında Fransız bir firma için inşa edilmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda Fransız Donanması tarafından kullanılan istimbot, savaş sonrası Türkiye tarafından satın alınarak "Kartal" adını almış ve uzun yıllar farklı kurumlarda liman, kurtarma ve yedekleme hizmetlerinde çalıştırılmıştır. 2016'da Tuzla'da yarı batık hâlde bulunmasının ardından kamuoyu gündemine gelmiş ve 2017'de restorasyon süreci başlatılmıştır. Çalışmaların tamamlanmasıyla istimbot, 2018'de Deniz Kuvvetleri'ne teslim edilerek anıt gemi statüsünde İstanbul Tersanesi'nde koruma altına alınmıştır (Özbey 28-29).

Güncel Türkçe Sözlük'te kartal sözcüğü "1. Kartalgillerden, genellikle kıvıllı siyah tüylü, çok güçlü, yuvasını yüksek kayalıklar üzerinde kuran, iri, yırtıcı bir tür kuş (Aquila). 2. İstanbul iline bağıllı ilçelerden biri." (sozluk.gov.tr) şeklinde geçmektedir. Eski Türkçe kartal "aklı karalı, karaya çalan renk" sözcüğünden evrilmiştir. Bu sözcük, Eski Türkçe "kara tal" veya "kara tar" sözlerinden türemiştir. Bu kelime Türkçe kökenli (nisanyansozluk.com sy) olup türemiş yapılıdır.

TDK istimbot sözcüğünü "çatana" (sozluk.gov.tr, sy) şeklinde ele alırken Nişanyan Sözlük'te bu sözcük, İngilizce steamboat "buharlı gemi" sözcüğünden alıntı olduğı belirtilmiştir. Bu kelime İngilizce kökenli (nisanyansozluk.com sy) olup basit yapılıdır.

Kartal adının, gemiye güç ve çevikliği çağrıştıran sembolik bir kimlik kazandırmak amacıyla verilmiş olabileceğı düşünülmektedir. Geminin türünü belirten "istimbot" adının ise, dönemin denizcilik terminolojisinde buharlı küçük hizmet teknelerini tanımlayan türsel bir adlandırma olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

TCG Kasırğa

TCG *Kasırğa*, 1967 yılında Almanya'da inşa edilmiş, 1978'de Penguin güdümlü merminin eklenmesiyle hücumbot niteliğı kazanarak Ege ve Marmara'da uzun yıllar görev yapmıştır. 30 Haziran 2014'te hizmet dışına ayrılan gemi, tarihî değeriinin korunması amacıyla 16 Mart 2015 tarihinde İzmir İnciraltı'nda müze gemi olarak ziyarete açılmıştır (turkishmuseums.com.tr sy).

Kasırğa sözcüğü; saatte 120 kilometrenin üzerine çıkan çok güçlü rüzgârların oluşturduğu şiddetli bir fırtınayı ifade etmenin yanı sıra, duyguların ani ve yoğun bir biçimde ortaya çıkmasıyla oluşan coşku anlamını da içermektedir (Gülensoy 472). Kelimenin kökeni Türkçe (sozluk.gov.tr sy) olup bu kelime, türemiş yapılıdır.

TCG *Kasırğa* müze gemisine bu adın, geminin görev tanımıyla uyumlu biçimde; çevik, hızlı ve hedefine karşı etkili bir saldırı yeteneğini sembolize etmek amacıyla verildiğı düşünülmektedir.

TCG Pelikan

TCG *Pelikan*, Türk Deniz Kuvvetleri bünyesinde uzun yıllar görev yaptıktan sonra 14 Haziran 2016 tarihinde hizmet dışına çıkarılmıştır. Gemi, bu sürecin ardından 18 Aralık 2020'de İzmit Müze Gemiler Müdürlüğü bünyesinde müze gemi olarak ziyarete açılmıştır (turkishmuseums.com.tr).

TDK, pelikan sözcüğünü sözlükte "Pelikangillerden, pembeye çalan beyaz tüylü, kanatları gri renkli, alt gagasında deriden bir kesesi olan iri kuş; kaşıkçı kuşu" (sozluk.gov.tr sy) şeklinde ele almıştır. Bu kelime Fransızca kökenli (nisanyansozluk.com sy) olup basit yapılıdır.

Pelikan kuşu, **denizle bütünleşik yaşamı ve avlanmadaki çevikliği** ile bilindiği için gemiye bu adın verildiği **düşünülmektedir**.

5. Kurumsal ve İşlevsel Adlandırmalar

Liman 2 Römorkörü

Liman 2 römorkörü, 1990 yılında Rahmi Koç tarafından satın alınarak müze koleksiyonuna kazandırılmak üzere koruma altına alınmıştır. Gemiye ait yenileme çalışmaları aynı yıl başlatılmış ve 1992'de tamamlanarak sergilenecek duruma getirilmiştir (rmk-museum.org.tr sy).

Güncel Türkçe Sözlük'te "liman" sözcüğü; "Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınak." (sozluk.gov.tr sy) şeklinde geçmektedir. Bu kelime Rumca kökenli (Eren 281) olup basit yapılıdır.

TDK, römorkör sözcüğünü "Yedeğinde özellikle deniz taşıtı götüren taşıt." şeklinde ele almıştır. Bu kelime Fransızca kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

Bu römorköre Liman 2 adının, İstanbul Liman Şirketi'nin envanterinde uygulanan gemi sıra numarası sistematığı doğrultusunda, geminin bağlı bulunduğu kurumu ve liman hizmetleri içindeki yerini belirtmek amacıyla verildiği düşünülmektedir.

Rüsumat No: 4

Rüsumat No:4, Millî Mücadele döneminde Karadeniz hattında cephe ve mühimmat taşımacılığında kritik görev üstlenmiş bir vapur olarak öne çıkmıştır. Yunan devriyesinden kaçmak için iki kez karaya oturtulup yakılarak gizlenmiş, halkın desteğiyle yeniden yüzdürülen bu gemi ağır hasarlara rağmen görevlerini sürdürmüştür. Savaş boyunca yaptığı seferlerde Batı Cephesi'ne çok sayıda silah ve mühimmat ulaştırmayı başardığı için "Gazi" ünvanıyla anılmıştır. Günümüzde ise geminin birebir kopyası Ordu'da inşa edilerek "Rüsumat No:4 Gemisi ve Açık Hava Müzesi" adıyla 2023 yılında ziyarete açılmıştır (Özbey 30-31).

Kubbealtı Lugatı'nda Rüsumat kelimesinin anlamı; "1. Vergiler, resimler 2. Eskiden gümrük idâresine verilen isim." şeklinde geçmektedir. Bu kelime Arapça kökenli olup (lugatim.com.tr sy) basit yapılıdır.

No sözcüğü, numara sözcüğünün kısaltımıdır. Bu kelime İtalyanca kökenli olup basit yapılıdır. Sözcük kısaltması ile sayı bir araya gelerek bir öbek oluşturmuştur. Buna alfanümerik sözcük öbeği demek mümkündür (Kalaycı 156).

Osmanlı Devleti'nde vergi işlerini yürüten rüsumat dairesine bağlı olarak resmî görevler icra etmesi ve benzer hizmet teknelerinin idari kayıtlarda numaralandırılması geleneğine dayanarak gemiye bu adın verildiği düşünülmektedir.

6. Tarihî ve Sembolik Kimlik Bildiren Adlar

Sarı Zeybek Tenezzüh Motoru

Sarı Zeybek, Atatürk'ün Çubuk Barajı'nda kullandığı gezinti teknesi olarak 1937'de Haliç Tersanesi'nde üretilmiştir. Hizmet dışına ayrılmasının ardından **Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumunun** Ankara'daki hurda sahasında uzun süre bırakılmıştır. 2007'de yeniden bulunarak Deniz Kuvvetleri tarafından kapsamlı bir yenileme yapılmış ve bu onarım sırasında tekneye askerler tarafından "Sarı Zeybek" adı verilmiştir. Aynı yıl Anıtkabir'deki Hürriyet Kulesi'nde ziyarete açılmıştır (tr.wikipedia.org sy).

TDK'nin Güncel Türkçe Sözlük'ünde sarı sözcüğü; "1. Yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi. 2. Bu renkte olan. 3. Soluk, solgun." şeklinde geçmektedir. Bu kelime Türkçe kökenli olup (sozluk.gov.tr sy) basit yapılıdır.

TDK, zeybek sözcüğünü "1. Batı Anadolu efesi 2. Ege yöresine özgü bir müzik veya oyun türü; zeybek havası." şeklinde tanımlamaktadır. Bu kelime Türkçe kökenli olup (sozluk.gov.tr sy) basit yapılıdır.

TDK, tenezzüh sözcüğünü "gezinti" şeklinde tanımlamaktadır. Bu kelime Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

TDK'nin Güncel Türkçe Sözlük'ünde motor sözcüğü; "1. Herhangi bir enerjiyi mekanik enerjiye dönüştüren düzenek. 2. Akaryakıtla işleyen deniz aracı. 3. Motosiklet." şeklinde geçmektedir. Bu kelime Fransızca kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

"Sarı Zeybek" adının tekneye verilmesinin, Atatürk'ün halk arasında zeybek figürüyle özdeşleştirilen cesaret ve yiğitlik sembolü olarak görülmesiyle zeybek oyunu üzerinden oluşan kültürel imajını yansıtmaya amacı doğrultusunda tercih edildiği düşünülmektedir.

Gazi Alemdar

Kurtuluş Savaşı'ndaki önemli görevi ve "Gazi" ünvanı nedeniyle Alemdar'ın tarihî hatırasının korunmasına karar verilmiştir. 1959'da hizmetten ayrılıp 1982'de sökülen geminin bu mirasını yaşatmak amacıyla orijinal ölçülerine uygun yeni bir gemi 2007'de inşa edilmiştir. Bu gemi, millî mücadeledeki sembolik değeri nedeniyle 08.08.2008 tarihinde müze olarak ziyarete açılmıştır (kulturportali.gov.tr sy).

TDK'nin Güncel Türkçe Sözlük'ünde gazi sözcüğü; "1. Savaşta sağ olarak dönen kimse. 2. Olağanüstü yararlıklar göstererek düşmanı yenen komutanlara devlet tarafından verilen onur ünvanı. 3. İslam dini ve vatan uğruna düşmanla savaşan ve şehit olmadan dönen kimse." şeklinde geçmektedir. Bu kelime Arapça kökenli (sozluk.gov.tr sy) olup basit yapılıdır.

Alemdar sözcüğü, Arapça kökenli olan ve "bayrak, sancak, livâ" anlamlarına gelen alem kelimesi ile Farsça "tutan" anlamındaki -dâr ekinin birleşmesinden oluşan birleşik bir isimdir (islamansiklopedisi.org.tr sy). Arapça ve Farsça birleşimli bir kelime olduğundan bu sözcük melez yapılıdır.

Gemiye “**Gazi Alemdar**” adının, Kurtuluş Savaşı’nda üstlendiği öncü ve simgesel rol nedeniyle “gazi” ünvanı ile bayrak taşıyıcılığı ve önderlik anlamlarını içeren **alemdar** sözcüğünün çağrışım gücünden hareketle verildiği düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışma kapsamında Türkiye’de müze statüsünde sergilenen deniz araçlarının adları, ad biliminin (onomastik) bir alt dalı olan poreyonimi (araç ad bilimi) çerçevesinde etimolojik, morfolojik ve anlamsal boyutlarıyla analiz edilmiştir. İnceleme sonucunda, gemi adlarının rastgele seçilen ibareler olmadığı, aksine bu adların ait oldukları dönemin siyasi zihniyetini, kurumsal tercihlerini ve kültürel kodlarını taşıyan birer “dilsel gösterge” olduğu doğrulanmıştır. Araştırma, denizcilik literatüründe genellikle teknik özellikleriyle ele alınan bu araçların, taşıdıkları poreyonimler aracılığıyla toplumsal bellek ve kimlik inşasında nasıl stratejik bir rol üstlendiğini bilimsel verilerle ortaya koymuştur.

Poreyonimlerin köken bilgisi (etimoloji) üzerine yapılan istatistiksel analizler, Türk denizcilik dilinin çok katmanlı yapısını yansıtmaktadır. İncelenen isimlerdeki kelime varlığına bakıldığında, Arapça kökenli unsurların (Hızır, Reis, Ali, Zübeyde, Nusret, Gazi vb.) %40’lık bir oranla en büyük grubu oluşturduğu görülmektedir. Bunu %33’lük bir oranla Türkçe kökenli adlar (Turgut, Alp, Hanım, Yar, Uluç, Ege, Kartal, Sarı, Zeybek) takip etmektedir. Geri kalan %27’lik dilimi ise Farsça (Pir, Bahçe), Yunanca/Rumca (Bandırma, Fener, Liman), Fransızca (Pelikan, Motor) ve İtalyanca (No) kökenli kelimeler oluşturmaktadır. Bu dağılım, Türk denizcilik kültürünün tarihsel süreçte farklı medeniyetlerle kurduğu dilsel etkileşimin bir özetidir.

Araştırma kapsamında incelenen müze gemi adlarının yapısal özellikleri değerlendirildiğinde, farklı dillerden gelen köklerin birleşmesiyle oluşan melez (hibrit) yapılar dikkat çekmektedir. Pirireis, Uluçalireis, Fenerbahçe, Alemdar ve Yarhisar gibi deniz araçlarının adları, Türkçe ve yabancı kökenli (Arapça, Farsça, Rumca vb.) dilsel unsurların bir araya gelmesiyle şekillenmiş poreyonim örnekleridir. Bu melez adlandırmalar, Türk denizcilik terminolojisinin çok katmanlı yapısını ve tarihsel süreçteki kültürel etkileşimleri dilsel düzlemde somutlaştırmaktadır.

Yapısal bakımdan (morfoloji) yapılan değerlendirmede, müze gemi adlarının %70 gibi büyük bir oranla "basit yapılı" isimlerden oluştuğu tespit edilmiştir (Sarı, Gayret, Acar, Nusret, Gazi, Zeybek, Pelikan vb.). İsimlerin %22’si ise "birleşik yapılı" (Alemdar, Fenerbahçe, Yarhisar, Uluçalireis, Pirireis, Turgutalp) poreyonimlerden meydana gelmektedir. "Türemiş yapılı" isimler ise (Kasırga, Kartal) toplam veri seti içerisinde %8’lik sınırlı bir paya sahiptir. Bu istatistiksel tablo, denizcilik terminolojisinde kısa, hatırlanması kolay ve kök hâlindeki ifadelerin kullanımına yönelik güçlü bir geleneksel eğilim olduğunu kanıtlamaktadır.

Adlandırma süreçlerinde tespit edilen temel motivasyonların başında tarihsel süreklilik ve vefa duygusu gelmektedir. Özellikle Osmanlı denizcilik tarihinin “Hızırreis”, “Pirireis” ve “Uluçalireis” gibi simge isimlerinin veya Millî Mücadele’nin “Zübeyde Hanım” ve “Gazi Alemdar” gibi önemli şahsiyetlerinin gemilere verilmesi, bu isimlerin taşıdığı manevi değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını hedeflemektedir. Veriler ışığında, şahıs adlarına dayalı adlandırmaların toplam içindeki ağırlığı, müze gemilerin fiziksel varlıklarının ötesinde, isimleri aracılığıyla birer “kamusal bellek merkezi” olarak işlev gördüğünü ve resmî tarih anlatısını dilsel düzeyde somutlaştırdığını göstermektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'deki müze gemi adları üzerine yapılan bu poreyonimik inceleme, literatürdeki önemli bir boşluğu doldurarak denizcilik mirasının dilsel boyutunu görünür kılmıştır. İstatistiki verilerle desteklenen bulgular, gemi adlarının ulusal kimliği pekiştiren, kültürel değerleri koruyan ve toplumsal hafızayı şekillendiren stratejik birer araç olduğunu ortaya koymaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmaların, daha geniş veri setleri ve farklı araç türleri üzerinden yürütülmesi, Türk araç ad bilimi çalışmalarının kuramsal çerçevesini zenginleştirecek ve denizcilik kültürümüzün dil bilimsel haritasının daha kapsamlı şekilde çıkarılmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Academia.edu "Turgutalp Maçunası".
https://www.academia.edu/102235478/Dara%C4%9Fac%C4%B1ndan_Turgutalp_Ma%C3%A7unas%C4%B1na_D%C3%BCnyan%C4%B1n_en_eski_y%C3%BCzervinci.
 Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil*. Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.
 Atagök, Tomur. "Çağdaş Müzeciliğin Anlamı". *Lami Sanat Dergisi*, (1990): 43-48.
 Aydın, Erdal. "Savunma Sanayimizde Yerli ve Millî Askerî Araçlara Verilen Adlar". *International Journal of Filologia* 7 (2022): 70-103.
 Batuhan Tekin, Tuğba. "Türkiye ve Meksika Örnekleri Üzerinden Toplumsal Bellek ve Müze İlişkisi". *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 51 (2025): 1173-204.
 Bozkurt, Ahmet Kerim. "Gemi Müzelerinde Sergilenme Teknikleri". Doktora tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
 Canakkale.gov.tr "Müze Gemi Acar Törenle Hizmete Girdi". Erişim Tarihi:17.12.2025 <http://www.canakkale.gov.tr/muze-gemi-acar-torenl-hizmete-girdi>.
 Canakkalesavaslariansiklopedisi.com "Nusret Mayın Gemisi". Erişim Tarihi: 17.12.2025 <https://canakkalesavaslariansiklopedisi.com/content/nusret-mayin-gemisi/>.
 Çapar, Onur ve Levent Düzcü. "Buharlı Gemi Çağında Osmanlı Gemi İsimleri Üzerinden Gelenekten Moderniteye Geçiş Okumak". *Karadeniz Araştırmaları* 19(76) (2022): 1057-73.
 Çiftçi, Zeynep Sena ve Uğur Özcan. "Günümüzde Deniz Müzeleri". *Mimarlık, Planlama ve Tasarım Alanında Teori ve Araştırmalar II*. Ed. S. Demirarslan. Gece Kitaplığı, 2020. 17-50.
 Eren, Hasan. *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. 2. baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1999.
 Evci, Ümit. "16. ve 17. yüzyıl Osmanlı Eserlerinde Gemi Adları Üzerine". *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi* (2025): 228-46.
 Gülensoy, Tuncer ve Baki Küçüker. *Eski Türk-Moğol Kişi Adları Sözlüğü*. İstanbul: Bilge Kültür Yayınları, 2015.
 Gülensoy, Tuncer. *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü A-N*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2007.
 İletisim.gov.tr "Türkiye'nin İlk Denizaltı Müzesi TCG Uluçalireis Kapılarını 18 Mart'ta Ziyaretçilerine Açacak". Erişim Tarihi: 17.12.2025 https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yerel_basin/detay/turkiyenin-ilk-denizalti-muzesi-tcg-ulucalireis-kapilarini-18-martta-ziyaretcilerine-acacak.
 İslamansiklopedisi.org.tr "Alemdar". Erişim Tarihi: 10 Ocak 2026 <https://islamansiklopedisi.org.tr/alemdar>.
 İslamansiklopedisi.org.tr "Barbaros Hayreddin Paşa". Erişim Tarihi: 17.12.2025 <https://islamansiklopedisi.org.tr/barbaros-hayreddin-pasa>.
 İslamansiklopedisi.org.tr "Kılıç Ali Paşa". Erişim tarihi: 3 Ocak 2026 <https://islamansiklopedisi.org.tr/kilic-ali-pasa>.
 Kalaycı, Ünal. "Ad Bilimi Açısından Ardahan Türkülerindeki Kişi Ön Adları". *Ad Bilimi Araştırmaları* 2. Ed. Mehmet Emin Tuğluk ve Ünal Kalaycı. İstanbul: Efe Akademi Yayınları, 2024. 377-412.
 Kalaycı, Ünal. "Alfanümerik İş Yeri Adları: Batman Örneği". *International Journal of Filologia* 8(14) (2025): 147-158.
 Keskin, Ahmet. "Adbilim Odağında Lakaplar ve Lakaplarla Karıştırılan Başlıca Terim ve Kavramlar". *Avrasya Terim Dergisi* 9(2) (2021): 54-62.

- Korkmaz, Zeynep. *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2007.
- Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesi Grameri: Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.
- Kozanhan, Murat Kağan. "Anadolu Sahilleri ile Balkan Yarımadası Arasında Bulunan Deniz Alanının İsimlendirme Sorunsalı". *Türk Denizcilik ve Deniz Bilimleri Dergisi* 8(1) (2022): 31-41. <https://doi.org/10.52998/trjmms.983754>.
- Kulturportali.gov.tr "Nusret Mayın Gemisi". 13 Ocak 2013. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/merin/gezilecekyer/nusret-mayin-gemisi>.
- Kulturportali.gov.tr "Gazi Alemdar Gemi Müzesi". Erişim Tarihi: 17.12.2025 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/zonguldak/gezilecekyer/gazi-alemdar-gemisi-muzesi>.
- Kulturportali.gov.tr "Gölcük Belediyesi Yarhisar Müze Gemisi". Erişim Tarihi: 17.12.2025 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kocaeli/gezilecekyer/golcuk-belediyesi-yarhisar-muze-gemisi-kavakli-golcuk>.
- Lugatim.com "Rüsümât". Erişim Tarihi: 17.12.2025 <https://lugatim.com/s/rusumat>.
- Nisanyansozluk.com "Gayret". Erişim Tarihi: 16 Mart 2026 <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/pelikan>.
- Nisanyansozluk.com "Kartal". Erişim Tarihi: 14 Kasım 2025 <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/kartal>.
- Nisanyansozluk.com "Kısmet". Erişim Tarihi: 16 Mart 2026 <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/kismet>.
- Nisanyansozluk.com "Pelikan". Erişim Tarihi: 16 Mart 2026 <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/pelikan>.
- Nisanyansozluk.com "Steamboat". Erişim Tarihi: 8 Aralık 2025 <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/istimbot>.
- Örnek, Sedat Veyis. *Türk Folklorunda Ad Seçme ve Ad Koyma*. Boğaziçi Üniversitesi Halkbilim Yıllığı, İstanbul: Taş Matbaası, 1975: 101-112.
- Özbey, Veyisel. "Türk Kurtuluş Savaşı Anıt ve Müze Gemileri". *Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi* 34(1) (2024): 25-33.
- Podol'skaya, Natalya Vladimirovna. *Slovar' Russkoy Onomasticheskoy Terminologii*. İzdatel'stvo Nauka, (1978).
- Rmk-museum.org.tr "Kısmet Gemisi". Erişim Tarihi: 17.12.2025 <https://rmk-museum.org.tr/istanbul/koleksiyon/denizcilik/kismet-gemisi>.
- Rmk-museum.org.tr "Liman 2 Römorkörü". Erişim Tarihi: 17.12.2025 <https://rmk-museum.org.tr/istanbul/koleksiyon/denizcilik/liman-2-romorkoru>.
- Rmk-museum.org.tr "Rahmi M. Koç Müzesi. (t.y.). *Fenerbahçe Vapuru*." 3 Ocak 2026 <https://rmk-museum.org.tr/istanbul/koleksiyon/fenerbahce-vapuru>.
- Sakaoğlu, Saim. *Türk Ad Bilimi I: Giriş*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2001.
- Samsun.ktb.gov.tr "Bandırma Gemi Müzesi". Erişim Tarihi: 17.12.2025 <https://samsun.ktb.gov.tr/TR-362756/bandirma-gemi-muzesi.html>.
- Sargın, Meltem. "Türk Savunma Sanayii Tarafından Üretilen/Modernizasyonu Yapılan Araçlara Verilen Adların Adbilimsel İncelemesi". *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 15 (2024): 605-624.
- Sozluk.gov.tr Türk Dil Kurumu. (2025). Güncel Türkçe Sözlük. Erişim tarihi: 12.12.2025 <https://sozluk.gov.tr/>.
- Sozluk.gov.tr Türk Dil Kurumu. (2025). Kişi Adları Sözlüğü. Erişim tarihi: 12.12.2025 <https://sozluk.gov.tr/>.
- Şahin, İbrahim. *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi, 2021.
- Tietze, Andreas. *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati*. İstanbul: Simurg Yayınları, 2002.
- Tr.wikipedia.org "Sarı Zeybek Tenezzüh Motoru". Erişim Tarihi: 17.12.2025 https://tr.wikipedia.org/wiki/Sarı_Zeybek_Tenezzüh_Motoru.
- Turkishmuseums.com.tr. "İzmir Deniz Müzesi". Erişim Tarihi: 17.12.2025 <https://www.turkishmuseums.com/museum/detail/22319-izmir-deniz-muzesi/22319/1>.

- Turkiyeturizmansiklopedisi.com “Yarhisar Gemisi Müzesi”. Erişim Tarihi: 17.12.2025
<https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/yarhisar-gemisi-muzesi>.
- Turkiyeturizmansiklopedisi.com “Zübeyde Hanım Deniz Müzesi”. Erişim Tarihi: 17.12.2025
<https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/zubeyde-hanim-deniz-muzesi>.
- Umar, Bilge. *Türkiye’deki Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1993.